

POKROK PUBL. CO.

vydává POKROK ZAPADU a místní vydání

Pro Spojené Státy \$2.50 Pro Kanadu \$2.75

Zásilky poštovní dělat se pomocí poštovních poukazů Express Money Order, bankovních poukazů (Bank Draft), nebo v registrovaném duplate.

Osnamujete-li své přestěhování, udejte starou i novou adresu.

Dopisy a kruhá čtenářstva uvěřitelně ochotně. Musí být slušné, psané bez úmyslu někomu zle nebo pokřkdit a podepsány plným jménem, ať již má být v redakci utajeno, anebo v duplate uvěřitelně.

O SČÍTÁNÍ BUDOU. CÍM A NYNEJŠÍM.

Sedíme v anthropologickém oddělení Smithsonian Institutu a vyprávíme si s přítelkem Vavřínkou o našim vzácným členkem a velikým vědcem Alešem Hrdličkou o přístěhování českých záležitostí. O tom, aby se Němci nestěhovali houfně do Čech jako země zasilšená a zamořovali tak naši vlast, o tom, aby nepašovali své zboží do Čech, které by pak šlo do světa se značkou republiky a podobně naše obavy i plány.

Přišla řeč na sčítání, census, jenž bude proveden v Americe v. 1920. Jak se zachovají Spojené Státy v něm? Budou sčítat Čechy nebo Slovaky zvlášť, budou rozlišovat zase Moravian a podobně? Bude nutno upozornit příslušné činitele již nyní na tuto otázku.

Není lohká, jak by se zdálo. Vítáme sami, že mnohý z mnohých z nás je Čechoslovák duší tělem, že má jméno i cit český, ale Čechoslovák není z toho důvodu, že je — Američanem, státním příslušníkem Spoj. Států. Máme Čechoslovaky, kteří neumějí nic než česky — a přece není to Čechoslovák, neboť se narodil ve Vídni, a on je příslušníkem státu rakouského. Die národnosti to tedy sčítat nelze, už proto, že spousta lidí je Čechoslovák, ale při sčítání udá, že je Moravan, Slezan, Hanák, Slovák — jsou takový lidé a je jich moc! — a sčítací úřady nevědomé potom co a jak, v mnoha případech (vím, jak to chodí) by je připsali Rakousku, Maďarsku, Jugoslávii a tak dále. Nemůžete přece žádat od soupisového úředníka, aby když mu řekne někdo, že se narodil v Nagy Faly, že je slovácká Nová Ves a že patří do Československa. Připíše ho Maďarům a je konec. Tím více, když Československo jest pojem jen geografický pro řekněme to názorně, Spojené Státy Československé, Čechy, Moravu, Slezsko, Slovensko, nyní spojené v jedno.

Také kdyby census počítal dle národnosti, stalo by se ku příkladu toto: Vídeň, jak známo, upadá a vystěhovalství tam poroste, právě jako z našich zemí po rozdělení velkostatků a vnitřní kolonizaci vystěhovalství silně poklesne. Z Vídně odejde mnoho Čechoslováků do Ameriky. Kdyby se počítalo dle národnosti, vyšla by úšlece, že Čechoslováci se houfně stěhují a připočítalo by se ihned na účet Republiky. Říkalo by se: tam jsou mizerné poměry, neboť hodně lidí z ní přebíhá. A zatím by tyto vystěhovalce měla za vinu Vídeň a upadající rakouský stát. Tedy po-nechme každému, což jeho jest.

Tedy debatujeme, probíráme otázku ze všech stran a na konec jsme shledali, že nejspříhodnější zjišťovací metodou bude, když v americkém censu bude zapisováni každý ze svého státu, tedy příslušník republiky Československé, a za ní hned řeč mateřská. Tím se objeví, kolik lidí se stěhuje vůbec do ciziny, kolik je mezi nimi Čechů, kolik Slováků, Němců a Maďarů. U státu cizího bude zase vidět (ku př. rakouského), kolik se stěhuje vůbec, kolik Němců a kolik Čechů a všichni, kdož pracují vědecky, budou si mocti tvořit z toho své závěry. Uvidí se pak, že ze státu Československého se Čechoslováci nestěhují, Němci ano; ze státu rakouského Češi ano a Němci taky, poněvadž tento stát už jakživ ideálem nebude.

Otázka tedy rozluštěná a rozprava o vážných cílech budoucnosti plyнула dále. I když jsme se

rozluštěli, tanula mně otázka sčítání stále v mysli. A tu mně napadlo:

Takové sčítání je taky jen papírové. Je pravda, dostíme se, kolik Čechoslováků se vystěhovalo a kolik tady je, ale bude to statistika správná? Budou ti na papíře napsáni Čechoslováci také Čechoslováky opravdivými, skutečnými, srdcem i mozkem?

To je ta otázka: národ nedělá počet vůbec, ale počet dobrých a znamenitých lidí v něm. Spanilové jsou velký národ, většně ně Čechové, ale nikdo se o ně nestará, protože svoji kulturou upadají. Dánu je jen dva miliony, a každý o nich něco ví, neboť je snalivý, dobrý lid. O nás se mluví, protože se v této válce u nás objevily velké řady obětavých, dobrých lidí. A mluvilo by se ještě více, kdyby i těchto lidí bylo také více. Člověk, jenž stojí stranou a něčoho nedělá, nemá pro národ cenu. Je to v koruně lípy uschrajelí list, který z ní nízu neběhne, ale také jí způtky nevrací. Sprádně k zemi a nikdo také si ho neváží. Zláme-li se však svěřit haluz, země-li takový Stefaník, zatručí celá lípa, neboť to počítí v celém kmeni.

A tu jsem si řekl: Ale vždyť vlastně československý národ v Americe podniká teď takové sčítání opravdivých a skutečných Čechoslováků! Tahle loď do staré vlasti, vždyť je to vlastně soupis opravdivých, poctivých, dobrých lidí, kteří skutečně tvoří národ! Ti, co nepošlou úmyslně, to už jsou ty suché listy, kterým do vlasti není a které, kdyby měly vnoovat "fajfák", aby zachránily Masaryka při životě, tak se odvětví a utrou. Ale ti ostatní, to je jádro, to je to pravé české jádro dřeva, z kterého naši pradědové dělali ce-py a my dneska hole na zahánění všelikej nefesti z Československa, to jsou skuteční a praví citíci naší lidé. Tady je to sčítání nejsprávnější, tady se objeví, jak je národ opravdu silným, z kolika skutečných lidí se skládá.

A tak se díváme, jak to dopadne. Ale lidé zlatí, lidé českoslovenští! Je nás málo, nebo je nás hodně? To záleží na vás! Honem, ještě teď po přečtení k nejbližšímu sousedovi s otázkou: Jsi také zapsán v tomto sčítání jako pravý a jadrný Čechoslovák? — KAREL PELANT.

PŘÍTOMNÝ STAV ANGLICKÉHO DÉLNICKÉHO HNUTÍ

Válka nezůstala bez vlivu na charakter anglického dělnického hnutí. Před válkou politika traditních a tím také dělnické strany spočívala ve dvou hlavních bodech: vysoké mzdy a krátká doba pracovní. Za války a zvláště po uzavření přímerčí k této dvěma bodům přidružily se ještě jiné požadavky: postátnění dolů, dopravních prostředků, půdy a velkopodniků, podíl dělníků na správě a zisku, slovem požadavky socialistického rázu. Na toto pronikání socialistických myšlenek do anglických trade-uní válka měla ovšem podstatný vliv, ale jest také pravda, že už před válkou tendence k socialismu byla u anglických trade-uní patrna.

Vedle rozšíření a prohloubení dělnického programu válka přispěla také k zvýšení bojovnosti trade-uní. Bylo by ovšem ku po-dívu, kdyby tomu tak nemelo být. Avšak při vši té zvýšené bojovnosti lze konstatovati zdravý smysl anglického dělnictva pro věci možné a dosažitelné. Přes to, že stávkové hnutí v Anglii nabýlo v posledních třech měsících manejevší vážného a dokonce kritického stavu, v jakém Anglie se ještě nikdy nesečila, bylo by přeháněním in-lu-viti o nějakým sklonu k boševismu. Tomu se přiči zdravý "common sense" anglického dělnictva.

Horníci, jichž jest bezmála milion, podali požadavky, které zdá-ly se na prvý pohled přeměstěny a nescházely hlasy, mluvící o boševismu. Byla ustanovena komise, by poměry v dolech vyšetřila. Výsledkem šetření byly tři re-porly: 1. Zástupců majitelů dolů, 2. nestranného soudce Sankeyho a 3. zástupce horníků. V prvém reportu 50 procent požadavků bylo uznáno za oprávněné, v druhém 75 procent a v třetím 100 procent. A věci, které při vyšetřování vyšly na jevo, postavily ce-kové veřejné mínění na stranu dělníků, zvláště pokud se týkalo postátnění dolů. Tři čtvrtiny požadavků byly povoleny a vláda sblila o postátnění dolů ihned jednati. Tak stávka, která mohla mít vážné ná-

Odvážná anglická žena.

Při vzduchoptavecké slavnosti v Crielewood, Anglie, dokázala slečna Sylva Bordenová, že ženy jsou stejně odvážné jako muži. Vzenla se ve svém Handley-Pageově aeroplanu do značné výše a po té spustila se k zemi s padákem.

sledky, byla zažehnána, díky praktickému jednání jak vlády, tak dělnictva. A není pochyby, že jako bylo docíleno vyrovnání v tom to nejzávažnějším případě, že bude docíleno vyrovnání i v jiných případech.

Za války anglické odborové organizace velice sesílily a na posledním sjezdu v Derby mohlo být konstatováno, že počet odborově organizovaných dosáhl 5 milionů; válečný přírůstek činí přibližně 2 miliony. Vyjmaje pouze stavební dělníky, všechny trade-unie vzrostly.

Politický vliv anglických dělníků vzrůsta a program dělnické strany, zvláště pokud se týče poválečné rekonstrukce, získává stále více stoupenků. Toho si je vědoma vláda Lloyd Georgeova, a proto se ulehčí o podporu dělnické strany. Bez dělnictva, anebo proti dělnictvu nelze v Anglii vládnouti. O to však nejde, to se pokládá za věc samozřejmou. Oč jde, je otázka, kdy Anglie bude mít dělnickou vládu. Pokud možno z přítomné situace souditi, doba není daleká. "Jestliže Lloyd Georgeův program poválečné rekonstrukce se nesetká s úspěchem, jedinou alternativou bude dělnická vláda", tak slyšeti jest na všech stranách.

Německá zmrzlina pro Američany.

Němci obchodníci v zabraném pásmu snaží se vyhovět zálibám amerických vojáků pro různé lahůdky. Znamená to, pro ně značný výdělek. Objednali si stroje na výrobu zmrzliny, a prodávají nyní zmrzlina za dva až tři marky talířek. Mají dobrý výrobek a res značně vysokou cenu dělájí výborný obchod. Na obrázku našem vidíme Američana, pohltnutá svého stálé ceny nejen národohospodářské, nýbrž i morální.

O TŘECH ČESKÝCH KOLONIÍCH.

Splňovatel Jan Havlas, v Americe známý, jest zastáncem myšlenky, že by republika československá měla mít svoje kolonie. V polemickém článku, ve kterém současně odpovídal na některé předpoklady obledné Velké Britanie a jejích kolonií, vyslovením drom. Sústou, nepřítelům myšlenky kolonií, podal Havlas svůj názor o této otázce takto:

Velká Britanie nikdy neusilovala o africké osady portugalské, každé úsilí v tomto směru bylo by znamenalo i přínalivý výsledek, poněvadž Portugalsko je tak odvislo od Velké Britanie, že nebylo by se mohlo vzepíti. Bylo to Německo, jež se dohromyvalně chtělo s Británií dělit, ale nepochodilo. Ani v burské válce Britové "nenasazovali vše", aby burská území anektovali; nejspíšou dokladem je několikráté prodloužení burské války. Byli to Jihoafričané, kteří v otrokářských, so-cialně naprosto zastaralých a reformě nepřístupných Burech viděli ohrožení bílé rasy v jižní Africe, a v jejích území si uvědomovali nezbytný doplněk ze stanoviska čistě státovědeckého. Vůbec je nesprávný názor, že Velká Britanie ehamitvě sbírala své osady; naopak mnohé z nejlepších byly jí v pravém slova smyslu vnučeny jejími obchodními a politickými pionýry, jako byli Raffles, Cecil Rhodes a řada jiných, jichž jména jsou spojena s územími docela nepatrnými, jako na příklad malajský Kelantan.

Vývoj belgického Konga, jak známo, zdržoval nejdříve vydrdušský Leopold a později Belgie sama prostě proto, že na tak ohromné a důležité území nestačila a nikdy nepostačí. — Stejně je tomu i s větší kolonií Spojených Států. Na Filipínách i na Kubě bylo povstání. Kuba byla osvobozena i ponechána sobě, a Filipínám bývala by dána samostatnost už dávno, kdyby tamní poměry to byly připustily a mezinárodní situace konečně nezměnila. Nelze tedy mluvit o "drsném chvatu" Spojených Států tam, kde šlo o první radě o osvobození zemí, jež byly sčítány španělským bičem až do krve.

Také o otázku německého zlatu nebo nezlatu v kolonizaci dluž-ku dvíati se poukud jinak, než jak to činí dr. Susta. Je pravda, že Německo nestačilo platiti své selodky v podniku kolonizačním, ale jen proto, že v těchto výlohách bylo zahrnuto námořní i pozemské zbrojení, budování pevností v koloniích a příprava koloniálního německého vojska pro blížící se zápas o světovlád. Kdyby se Německo bylo omezilo na národohospodářské využití svých koloniálních příležitostí a na stavbu "oblasti přelivu" pro své vystěhovalce, nebylo by si zneřetělo celiceký svět. Ale ovšem, Německo sledovalo politiku zcela jinou: jak správně vystihuje dr. Susta, posílalo své vystěhovalce v masších do zemí cizích, zvláště do Jižní Ameriky, připravuje se tak pro druhou etapu svého boje o vládu nad světem. Jeho vlastní kolonie sloužily Německu v první řadě za vojenskou a uoecskou bási jeho nároků při každém smírném jednání, a za bási jeho plánů pro případ světové války.

A právě, že znal svoje Papenheimské, starý Bismarek radil k zdržlivosti, poněvadž znal chorobně velikáskství Vilémovo, železný kancléř byl zásadně proti přilike koloniální politice Německa. To, že měl pravdu, nedokazuje, že koloniální politika kterékoli země jest a priori pochybná, nýbrž, že Němci jí chybne prováděti, a že znaje svůj národ. Bismarek předvídal ony chyby, ve kterých vůbec obráz se německá neschopnost opravdivé spolupráce s ostatními národy za větším a vyšším cílem.

Na otázku koloniální dlužno ze dvíati z jiného stanoviska, než imperialistického. Mít kolonie znamená mít více práce a více povinností, nikoli jen přepych velkého domu. Je na snadě, že ani velké národy neatačí na území už obsazené, a že tím méně na ně stačí na př. Portugalsko a Holandsko. Až se uskuteční "Svaz Národů", dřívě nebo později, bude se docela usvětí projednávání otázka, jak nahraditi posavadní koloniální politiku, spíše exploatační, novým systémem, jenž znamenal by proněmí hodnotu nevyužitých anebo bezohledně využívaných v hodnoty stálé ceny nejen národohospodářské, nýbrž i morální.

Právě, že velké bloky cizích přistěhovalců mohly by kdysi v budoucnosti vésti k novým zápletkám, brzo uplatní se snaha vymeziti vlastní osady za oblast přelivu vlastním přebytkům obyvatelstva. Dlužno si ostatně připomenouti, že každý i nejsilnější národ má jen do jisté míry schopnost asimilace cizích přílivu k vlastnímu prospěchu, abych tak řekl, eugenickému. Není pochyby, že na př. Spojené Státy dosáhly již mnoho příprstného maxima přilivu cizí krve. Zákaz přistěhovalců, vydaný právě nyní Spojenými Státy, není diktovan jen ohledy politickými, nýbrž i eugenickými a sociálními. Nelze našiti spolehlivou bási národohospodářského a sociálního vývoje, když stálý příliv lidí: a neukojené pracovní síly překážej v ustálení a vyjasnění poměrů. Jsem přesvědčen, že ať formou zákazu, nebo zdánlivého omezení, ve skutečnosti se rovnajícího zákazu, severní Amerika zůstane uzavřena přílivu vystěhovalců již navždy.

Stejně bude dříve nebo později s jinými oblastmi přelivu. Budeme kousek po kouseku obětovati své vystěhovalce, teď zde a potom onde, jen abychom na konec se dusili ve vlastní překvenosti. Vím, že to bude snad až za sto let, snad ještě později. Ale je naši povinností mysliti už do budoucna a co nejvíce zajistiti při tomto účtování, by i jen podáním našich nároků pro budoucno — proto ten případ, že by Svaz Národů později uznal za vhodné, vymeziti i malým národům oblastí přelivu pro jejich přebytkům obyvatelstva. Šlo by tedy o jakési zajištění předkupního práva naší republiky, už nyní vyvíjející vývoj budoucna.

Nebudu opakovati ostatních svých důvodů, jež možno nalézt i v mé brožure "České kolonie zámořské"; jenom ještě echi připomenouti, že bych pro naši koloniální politiku viděl jedinou možnost v kooperativním systému, v družstevnictví, podporovaném od státu čistě obchodními zvyklostmi, u kolí premiemi a podobně. Zakládání továren, zavodňování půdy, budování plantáží, otvírání dolů a jiné takové podniky jsou celkem reálním obchodem, nikoli spekulací, a jejich výnosnost jest otázkou času, někdy ovšem nespěnou i u nás doma. Ale kdežto kapitál, investovaný na příklad i v bratrské Jugoslávii, nám na konec může přiněsti rozkladění právě u bratří Jihoslovánů, kapitál investovaný v našich koloniích znamená by přímé a nesporné, sporné nerozdělení roznožení našeho národního jmění z ohromných rezervoirů ukrytých lohatství velkého světa. Jinými slovy: náš kapitál pracoval by pro nás, avšak i pro dobro bílé rasy a celého světa. Nešlo by o imperialism, nýbrž o reální požadí právě naši knaze o vlastní obchod námořní.

Úkol německého vyslance v Čechách

Washington, D. C., 1. června. — Z Prahy se sděluje, že zástupce německé republiky pro Čechy, prof. Saenger, pobyl několik dní v Praze, aby zde vykonal přípravné práce a navázal styky pro své poslání. Zde byl navštíven redaktorem "Neue Freie Presse", k němuž pravil o svých úkolech: "Mým posláním jest uspořádati transportní a obchodně politické vztahy. Ovšem, než učiním se politické činnosti, ale technické stránka vztahů je v tomto okamžiku nejdůležitější. Zvláštní mé poslání se vztahuje k regulaci labecké plavby a k pokusům, vybudovati cestu mezi Hamburkem a hranicemi československé republiky. Po-nechávám pro sebe své mínění, bude-li internacionalisováním vodních cest porušena suverenita německého státu. Ale připomínám, že svět brzo zažije stav, kdy pojem a platnost suverenity jednotlivých států bude mimořádně sůžen, poněvadž se brzo prosadí vůle k utvoření větších svazů mezinárodních, sice jinak by se chaos zvětšil a balkanizování Evropy by bylo hrozným výsledkem války. Okolo Prahy se brzo bude krystalisovat život a vývoje selohpý stát. Je proto věci elementární důležitosti pro budoucnost evropského kontinentu, aby se mezi Německem a částmi bývalého Rakouska vytvořily přátelské styky. Bliž mi naděje, že bych mohl přispěti, aby byla atmosféra otevírána. Vím, jaké jsou obtíže této úlohy, ale její pozitivní stránka mně vábí."

Němci musí se rozhodnout v polovině měsíce června

Pariž, 31. května. — Patnáctý červen je nejbližší možné datum kdy německá mírová smlouva bude býti podepsána, nebude-li uzavřena na další překážky, ale v červnu je pravděpodobnější datum její podepsání a odjezdu presidenta Wilsona zpět do Ameriky dle sdělení člena americké mírodelegaci, který mluvil o situaci americkými korrespondenty. Německé protinabídky byly přijaty s velkým zájmem členy mírodelegace, zvláště nároky na kamžitě připnutí do svazu národů, na plebisit v některých stech bývalé říše a na stanově definitivního ohosno odkládání.

Embomirský polským vyslancem v Americe

Pariž, 31. května. — Když zíměr Embomirský byl jmenován polským vyslancem pro Spojené Státy, dle depeše z Varšavy vs sem došlo.

Otázka Dalmacie a Rjeki vyřízen

Pariž, 31. května. — Časopis Temps sděluje, že docíleno byl v poslední dohodě v otázkách Adriaticku a že president Wilson, který jednal s jihoslovanskými delegáty ve čtvrtek, dal svůj souhlas k uspořádání, které premier Orlando přijal. Die sdělení časopisu Temps hlavními body dohod jsou: Rjeka, nezahrnuje v to před-městí, Lučak, utvoří s krajinou u západě se nalézající neodvislý stát pod svazem národů. Zadar, kapitál Dalmacie, a Sibenik, sedmádesát mil jižně od Terstu při pobřeží Adriaticku, dostanou se pod své ehuvanost Italie, která na druhé straně se vzdá nároků na jiné části pobřeží Dalmacie a vyřídí její části. Italie získá sverchovanost nad některými dalmatskými ostrovy, na které činí si nároky pro strategické příčiny, a bude jí přídán ostrov Cherso, dvanáct mil jihozápadně od Rjeki, Lussin, bozopádně od Chersa, a Lissa, trest tři milie jihozápadně od Spalata, při Dalmacii a přiléhající ostrovy.

Wilson a Orlando v společné práci

Pariž, 31. května. — Italský premier Orlando navštívil presidenta Wilsona v pátek dopoledne a oba státníci pak konferovali o podmínkách arování otázek v spojení s Adriatickem. Rada čtyř nekonalá v pátek selhala a nřiročinnost byla zastavena s ohledem na překládání německé odpovědi a zkoumáním rakouských mírových podmínek delegáty menších států. Dvě nové noty byly odevzdaný sekretariátu mírové konferencce německou delegací. Současně také Němci odevzdali francouzské a anglické překlad první sekce protinávrhů, které původně byly odevzdaný toliko v německém jazyku. První z odevzdaných jednala o německém majetku v zích zemích a druhá o veřejnou dlužnu Německa.

Němci snaží se docílit zmírnění podmínek mírových

Pariž, 31. května. — Německé odpovědi, požisťující hlavně protinabídek, snaží se zmírnit přisnost mírových podmínek. Není to však v ni uvazováno v ráčty, která vyúsnaší se upravit odpovědi na ni v době co možnejbližší. Toto rozhodnutí bude konečné a Německo bude mubudto podmínky přijati anebo zamítnouti. Anglická, francoská a americká vojska jsou i pravena k provedení jakýchkoli kroků, jaké maršál Foch uzná vhodné, v takovém případě, by by Němci zamítli smlouvu papsat. Také blokáda na moři de utužena. Snaha spojeneců, také Švýcarsko pripojilo se k kádě v případě nepodepsání mírové smlouvy Němci, neměly sledků. Švýcarsko odpovídalo, k tomu nemůže dáti souhlasu, što znamenalo by to porušení

Němci musí se rozhodnout v polovině měsíce června

Pariž, 31. května. — Patnáctý červen je nejbližší možné datum kdy německá mírová smlouva bude býti podepsána, nebude-li uzavřena na další překážky, ale v červnu je pravděpodobnější datum její podepsání a odjezdu presidenta Wilsona zpět do Ameriky dle sdělení člena americké mírodelegaci, který mluvil o situaci americkými korrespondenty. Německé protinabídky byly přijaty s velkým zájmem členy mírodelegace, zvláště nároky na kamžitě připnutí do svazu národů, na plebisit v některých stech bývalé říše a na stanově definitivního ohosno odkládání.

Embomirský polským vyslancem v Americe

Pariž, 31. května. — Když zíměr Embomirský byl jmenován polským vyslancem pro Spojené Státy, dle depeše z Varšavy vs sem došlo.